

**АНАЛІЗ САНІТАРНОГО СТАНУ ЛІСІВ ДП «НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКЕ ДЛІМГ»
ТА ЗАХОДИ ПО ЙОГО ПОКРАЩЕННЮ**

А.В. Вишневський

Житомирський національний агроекологічний університет, вул. Старий бульвар, 7,
Житомир, 10008, Україна

ДП «Новоград-Волинське ДЛІМГ» розташоване в західній частині Житомирської області на території трьох адміністративних районів: Новоград-Волинського, Баранівського і Ємільчинського. Загальна площа лісів підприємства становить 29222 га.

Згідно лісорослинного районування територія підприємства відноситься до зони мішаних лісів на межі правобережного Полісся і Лісостепу – район грабово-осиково-широколистяних лісів. На північному заході територія лісгоспу межує з Лісостепом. Переважаючі типи ґрунтів: дерново-підзолисті різного ступеня опідзолення і різного механічного складу.

В лісовому фонді підприємства переважає сосна звичайна (близько 50 %) та дуб звичайний (25 %) з домішками різних деревних порід. Переважаючими типами лісорослинних умов є свіжі та вологі субори і судіброви.

На загальний лісопатологічний стан лісів ДП «Новоград-Волинське ДЛІМГ» значною мірою впливають хвороби лісу, яких станом на кінець 2016 року рахується близько 700 га осередків. Найбільш небезпечною хворобою лісів підприємства є коренева губка (*Heterobasidion annosum*), осередки якої зафіксовані на площі понад 304 га. Інша коренева гниль – опеньок осінній (*Armillariella mellea*), вражає деревостани на площі, більш як 35 га. Трутовики осикових насаджень відмічені на площі близько 205 га, що є другим по небезпеці захворюванням в лісах підприємства. На третьому місці йде судинний мікоз сосни звичайної, яким уражено близько 52 га насаджень. Також відмічені такі осередки захворювань дубових деревостанів: поперечний рак дуба (*Pseudomonas quercus*) – 4 га, стовбурова гниль (*Fomes fomentarius*) – 8 га.

Наші дослідження показали, що більший відсоток ураження хворобами проявляється в молодняках. Ураженість змішаних хвойно-листяних насаджень набагато нижча, ніж чисто дубових. Стійкість деревостану проявляється в тому випадку, коли створюються змішані насадження, особливо з такими породами, як сосна, береза та інші [1].

Використання хімічних методів боротьби із хворобами та шкідниками лісу для підприємства економічно не вигідно, оскільки відбуваються великі затрати на них. Тому, в основному, проводять суцільні та вибіркові санітарні рубки, метою яких є якнайшвидше покращення санітарного стану лісів підприємства. Суцільними санітарними рубками у ДП «Новоград – Волинське ДЛІМГ» в 2016 році було охоплено близько 120 га насаджень, а вибірковими в десять разів більше – понад 1230 га.

Ефективний захист лісу можливий лише при використанні всієї системи організаційних, науково-технічних, правових і інших заходів, які передбачають одночасне створення умов, несприятливих для патологічних факторів у поєднанні з методами регулювання чисельності шкідливих організмів до безпечного рівня [2]. Актуальним завданням на даний час є розробка і впровадження у практику системи прийняття рішень про доцільність лісозахисних заходів, що базуються на лісопатологічному моніторингу.

Аналіз санітарного стану лісів ДП «Новоград-Волинське ДЛІМГ» показав, що на кореневі гнилі припадає майже половина всіх захворювань. Тому важливо дотримуватися наступних пропозицій, згідно Санітарних правил в лісах України [3]:

- в соснових культурах, уражених опеньком осіннім, вибирають і спалюють відмерлі дерева, а на прогалинах слід висаджувати деревні породи листяних порід, стійких проти цього гриба;

- при створенні культур на місцях зрубів, необхідно провести розкорчування пеньків, на яких опеньок розвивається як сапрофіт. Якщо не можна провести розкорчування то пеньки необхідно окорувати або обпалити;
- на лісосіках, де залишаються пеньки, чисті соснові культури створювати недоцільно, краще змішувати їх групами (куртинами) з листяними породами (підбір залежить від типу лісу), які слід висаджувати біля пнів в радіусі приблизно 2-3 м, а іншу площу відводити під сосну або інші хвойні породи;
- можна проводити і поетапне створення культур. Спочатку вводяться листяні породи, а через 3-5 років в залишених міжряддях – сосну звичайну. За цей час більшість старих пеньків згниє і небезпека зараження опеньком зменшиться.
- при садінні деревних порід, особливо сосни звичайної, необхідно дотримуватися правил агротехніки для того, щоб не деформувати кореневу систему;
- при проведенні всіх лісгосподарських заходів не можна допускати пошкоджень залишених дерев, погіршувати умови їх росту різкою зміною водного режиму і т.п., так як все це знижує загальну стійкість насаджень;
- проводити ретельний догляд за лісовими культурами, особливо в перші роки;
- обстежувати площі з метою виявлення і визначення ступенів поширення хвороб та шкідників;
- обробляти кореневі системи сіянців перед садінням фунгіцидами та іншими хімічними препаратами;
- проводити систематичний огляд насаджень

Література

1. Воронцов А.И., Мозоловская Е.Г., Соколова Э. С. Технология защиты леса. – М.: Экология, 1991. - 304 с.
2. Вишневський А.В. Санітарний стан лісів Рівненського ОУЛМГ / Мат. Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми лісового сектору та садово-паркового господарства» м. Київ, НУБіП. - 2016. – С. 172-173
3. Санітарні правила в лісах України. - К., 1995. - 19 с.